

12-14 Yaş Arası Ergenlerin Sosyal Beceri Düzeyi ile Ebeveynlerine Bağlanma Güvenliği Arasındaki İlişkinin İncelenmesi¹

Arş. Gör. Asya ÇETİN*

Karabük Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Karabük / Türkiye,
cetin.asya@gmail.com, ORCID: 0000-0002-2756-5322

Yrd. Doç. Dr. Özlem ALKAN-ERSOY

Gazi Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Ankara / Türkiye,
ozlemerso@gmail.com, ORCID: 0000-0002-4171-754

Öz

Bu araştırma, 12-14 yaş arası ergenlerin sosyal beceri düzeyi ile ebeveynlerine bağlanma güvenliği arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla hazırlanmıştır. Araştırmanın örneklemini 2014-2015 eğitim-öğretim yılında Karabük il merkezinde Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı 6 okulun 6, 7 ve 8. sınıflarında öğrenim gören 12-14 yaş grubundan 186 erkek, 169 kız olmak üzere toplam 355 ergen oluşturmuştur. Nicel araştırma yöntemlerinden tarama modeli kullanılarak yapılan çalışmada veriler, "Matson Çocuklarda Sosyal Becerileri Değerlendirme Ölçeği (MESSY)" ve "Ebeveyn ve

¹ Bu çalışma Özlem Alkan-Ersoy danışmanlığında Asya Çetin tarafından hazırlanan "12-14 Yaş Arası Ergenlerin Sosyal Beceri Düzeyi ile Ebeveynlerine Bağlanma Güvenliği Arasındaki İlişkinin İncelenmesi" adlı yüksek lisans tezinden türetilmiştir.

* Sorumlu Yazar. Tel: +90 544 391 05 71

Arkadaşlara Bağlanma Ölçeği (EABE)” ve araştırmacı tarafından hazırlanan “Kişisel Bilgi Formu” aracılığıyla toplanmıştır. Ergenlerin ebeveyn bağlanma puanları ile olumlu sosyal davranışları arasında bir ilişki olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Bağlanma; Sosyal beceri; Ergenlik dönemi.

Investigation of the Secure Parent Attachment of Adolescents Between 12-14 Years in Terms of Some Variables

Abstract

The objective of the research is to determine the relationship between the scale of social skills of the adolescents at the age of 12-14 and their secure parent attachment. The sample of the research comprises of 186 male and 169 female adolescents with a total of 355 at the age of 12-14 who are studying in the 6th, 7th and 8th grade in six schools in Karabük under the administration of the Ministry of National Education in the school year of 2014-2015. The data collection for this research which has been conducted with the quantitative research and scanning method has been carried out by means of Matson Evaluation of Social Skills with Youngsters (MESSY) and Inventory of Parent and Peer Attachment (IPPA). It has been determined that there is a relationship between parental attachment scores and positive social behavior of adolescents.

Keywords: Attachment; Social skills; Adolescence.

Extended Summary

Purpose

The purpose of the research is to determine the relationship between the scale of social skills of the adolescents at the age of 12-14 and their secure parent attachment.

Method

The sample of the research comprises of 186 male and 169 female adolescents with a total of 355 at the age of 12-14 who are studying in the 6th, 7th and 8th grade in six schools that have been selected with the systematical sampling method from the secondary schools depending on the total number

of students in the province of Karabük under the administration of the Ministry of National Education in the school year of 2014-2015. The data collection for this research which has been conducted with the quantitative research and scanning method has been carried out by means of Matson Evaluation of Social Skills with Youngsters (MESSY), which has been developed by Matson, Rotatory and Hessel (1983) and adapted to Turkish by Bacanlı and Erdoğan (2003), Inventory of Parent and Peer Attachment (IPPA), which has been developed by Armsden and Greenberg (1987) and used in the Turkish sampling by Kumru (2002) and "Personal Information Form" which has been prepared by the researcher. In order to analyze whether there is statistically a significant relationship among the variables SPSS 20.00 packaged software has been used. ShapiroWilk's has been used to investigate the normally distributed variables due to their number of units. While studying the differences between the groups Mann Whitney U and Kruskal Wallis-H Tests have been used for non-normally distributed variables. Where significant differences detected in Kruskal Wallis-H Test. For the study of the relations between non-normally distributed variables Spearman's Correlation Coefficient has been used. On the other hand, Mann Whitney U and Kruskal Wallis-H Tests and Pearson correlation coefficient have been put to use so as to solve the sub problems of the research.

Result

The results of the research have determined that the sub-dimension points of MESSY "Positive Social Behaviors" of the adolescents differ significantly ($p < 0.05$) in terms of gender ($p = 0.002$), age of mother ($p = 0.049$) and father ($p = 0.049$), father's educational background ($p = 0.001$), but they don't differ significantly ($p > 0.05$) in terms of class variables ($p = 0.569$), number of siblings ($p = 0.303$), birth order ($p = 0.409$), mother's educational background ($p = 0.513$), mother's ($p = 0.235$) and father's ($p = 0.378$) occupational status, mother's ($p = 0.835$) and father's ($p = 0.620$) occupation and family size ($p = 0.528$). It has also been determined that the sub-dimension points of MESSY "Negative Social Behaviors" of the adolescents differ significantly ($p < 0.05$), in terms of class ($p = 0.001$) and gender variables ($p = 0.001$), but they don't differ significantly in ($p > 0.05$) terms of number of siblings, birth order ($p = 0.927$), mother ($p = 0.206$) and father ($p = 0.986$) age, mother's ($p = 0.237$) and father's ($p = 0.065$) educational background, mother's ($p = 0.144$) and father's ($p = 0.106$) occupational status, mother ($p = 0.368$) and father ($p = 0.493$) occupation and family type ($p = 0.769$). In addition, it has

been concluded that the total points of MESSY differ significantly ($p < 0.05$) in terms of mother's educational background ($p = 0.001$) and mother's occupational status ($p = 0.035$), but they don't differ significantly ($p > 0.05$) in terms of class ($p = 0.180$), gender ($p = 0.281$), number of siblings ($p = 0.698$), birth order ($p = 0.789$), mother ($p = 0.761$) and father ($p = 0.211$) age, mother's educational background ($p = 0.341$), father's occupational status ($p = 0.797$), mother's ($p = 0.183$) and father's ($p = 0.610$) occupation and family type ($p = 0.564$). Besides other findings it has also been found out that the points the adolescents have received from IPPA's "Parent Attachment Sub-Dimension" differ significantly ($p < 0.05$) in terms of class ($p = 0.001$), mother's ($p = 0.047$) and father's ($p = 0.001$) educational background, but they don't differ significantly in terms of gender ($p = 0.687$), number of siblings ($p = 0.833$), birth order ($p = 0.311$), mother ($p = 0.291$) and father ($p = 0.998$) age, mother's ($p = 0.984$) and father's ($p = 0.993$) occupational status, mother's ($p = 0.819$) and father's ($p = 0.724$) occupation and family type ($p = 0.813$). It has been determined that there is a positively weak relation between the adolescents' positive social behavior scores and their parental attachment scores ($r = 0.245$); that there is a negatively weak relation between the adolescents' negative social behavior scores and their parental attachment scores ($r = -0.182$).

Discussion and Conclusion

As a result of studying the scale of social skills and secure parent attachment of the adolescents according to some variables; it was determined that as the parental attachment scores of adolescents increased, positive social behavior increased and negative social behavior decreased. In the relevant literature there are studies supporting this finding (Allen, Hauser and Borman-Spurrell, 1996; Richard, 2002).

Considering the results of the study and literature information, it can be said that healthy parental attitudes have a direct impact on the development of children and adolescents and reflected in their whole lives.

Giriş

Ergenlik dönemi; bireyin akran, toplum gibi ebeveynleri dışındaki diğer sistemlere yöneldiği ve bağımsızlık dengesinde değişikliklerin olduğu bir dönemdir (Christie ve Viner, 2005). Fiziksel, psikolojik, bilişsel ve sosyal açıdan değişimler yaşayan ergenin bu dönemde ebeveynlerine olan bağımlılığı azalır, hem ebeveynleriyle hem de akranlarıyla olan ilişkilerinde farklılaşmalar başlar. Bu dönemde akranlar, bağlanma güvenliği açısından önemli

hâle gelirler (Bayraktar, Sayıl ve Kumru, 2009; Eisenberg ve Morris, 2004). Arkadaşlık ilişkilerindeki farklılıklar ebeveyn-çocuk etkileşimindeki farklılıklardan kaynaklanır. Bağlanma kuramına göre çocuğun ebeveyniyle olan duygusal bağı, ileriki hayatında diğer yakın ilişkilerine etki eder ve güçlü bir öngörü oluşturur (Waters ve Cummings, 2000). Ebeveynine bağlanma, ergenlerin romantik ilişkilerini, ilişkilerdeki samimiyetlerini ve sağlıklı akran ilişkileri kurma gibi sosyal ilişkilerini etkiler. Güvenli bağlanma, ergenlerin kendilerini güvende hissetmelerini, aile, akran ortamlarında sosyal beceriler sergilemelerini olumlu yönde etkiler. Akran ilişkileri doğası gereği ebeveynle olan ilişkilere göre daha eşitlikçi ve simetriktr. Ergenlerin aile dışındaki ilişkilerinin temel özellikleri göz önüne alındığında sosyal beceriler ile ilgili yetkinlikler, akranlarla tatmin edici ilişkiler kurulması açısından gereklidir. Ebeveynine bağlı ergenler arkadaşlarıyla samimi, tatmin edici ilişkileri başlatma ve sürdürme konusunda yeterli sosyal becerileri geliştirirler (Engels, Finkenauer ve Meeus, 2001). Bağlanma figürünün ihtiyaçlarına cevap vereceğine, destek ve koruma sağlayacağına güvenen birey, akademik ve sosyal hayatında olumlu ilişkiler kurma ve keşfetme davranışı sergiler. Bu nedenle, ebeveynlerin ergenlerin hayatlarında önemli birer sosyalleşme aracı olduğu söylenebilir (Allen, Hauser ve Borman-Spurrell, 1996).

Ergenler farklı sosyal beklentilerle karşı karşıya kaldıklarından, yeni sosyal roller üstlenmek durumundadırlar. Bu dönemde aile ve arkadaşlarıyla olan sosyal ilişkilerini yeniden tanımlama ihtiyacı duyarlar (Kirchler, Palmonari ve Pombeni, 1993). Bu nedenle akranlarıyla olan iletişim ve etkileşimleri ile ilgili kendilerini yeniden tanımlamaya başlarken diğer bireylerin kendileriyle olan iletişim ve etkileşim şekillerini de gözden geçirirler (Christie ve Viner, 2005). Akran etkileşimi, ergenin ev ortamı dışında sosyal becerilerinin gelişimine katkı sağlar ve bağımsızlığa doğru geçişini kolaylaştırır. Bunun yanı sıra sosyal kabulü olan davranışları seçme, sosyal beceriler ile ilgili uygulama fırsatı elde etme ve deneyim kazanmaya da yardımcı olur (Spear, 2000).

Sosyal beceri yetersizliği olan ergenlerde akran reddi, izolasyon, sınırlı sosyal aktivite, zayıf sosyal destek gibi olumsuz sosyal durumlarla karşılaşılabilir. Bu bireylerde yüksek seviyede yalnızlık ve kalitesiz arkadaşlık ilişkileri olabilir, eğer özel bir akran grubu içine girmezlerse ya durum üzerinde daha fazla kontrol sağlamaya çalışırlar ya da geri adım atarlar. Gruba uyum sağlamada başarısız olup geri çekilen ergenler, depresyon veya anksi-

yete için yüksek risk altındadırlar. Saldırganlık veya davranış problemleri gibi dışsallaştırıcı davranışlar da sergileyebilirler. Ayrıca zorbalık, ilişkisel saldırganlık ve sosyal dışlamaya da rastlanabilir (Braddock ve ark., 2015). Sonuç olarak, sosyal beceri yetkinliği ile ilgili problem yaşayan ergenler, arkadaşlık kurma, sürdürme ve akranlarına bağlanmada problemler yaşayıp davranış problemleri sergileyebilirler.

DiTommaso, Brannen-McNulty, Ross ve Burges (2003) çalışmalarında, güvenli bağlanan bireylerin sosyal beceri düzeyinin yüksek olduğunu saptamışlardır. Kumru, Carlo ve Edwards (2004) çalışmalarında, anne-baba ve akran bağlılıkları, toplumsal değerler, ahlakî muhakeme, başkalarının bakış açısını anlama ve empati değişkenlerinin ergenlerin olumlu sosyal davranışlarını anlamlı olarak yordadığına vurgulamışlardır. Rice, Cunningham ve Young (1997) çalışmalarında, 16-18 yaşlarındaki ergenlerin bağlanma güvenliğinin sosyal becerilerini arttırdığını saptamışlardır. Yapılan deneysel çalışmalar, bağlanma ile çatışmaları çözümüleme, eleştirilere açık olma, eleştiri yapma gibi olumlu sosyal becerilerin ilişkili olduğunu göstermiştir (akt; Allen ve ark., 2002). Ergenler çekirdek aileleri içerisinde edindikleri sosyal becerileri akranları ile olan sosyal becerilerine kolaylıkla uyarlayabilirler (Engels, Finkenauer ve Meeus, 2001). Ebeveynlere bağlanma, ergenlerin romantik ilişkileri ve samimi dostlukları gibi diğer sosyal ilişkilerini etkileyebilir. Ergenlerin sosyal becerileri ve ebeveyne bağlanma güvenliğinin incelenmesinin, sosyal gelişimlerinin sağlanmasına yönelik çalışmalara ışık tutacağı düşünülmektedir. Konuyla ilgili Türkiye’de ve Dünya’da sosyal beceriler ve bağlanma konularının birbirleriyle olan ilişkisini inceleyen araştırmaların oldukça sınırlı sayıda olduğu görülmüştür. Bu nedenle bu çalışmada 12-14 yaş arası ergenlerin sosyal beceri düzeyi ile ebeveynlerine bağlanma güvenliği arasındaki ilişkiyi incelemek amaçlanmıştır. Bu genel amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

- Ergenlerin sosyal beceri düzeyi ve bağlanma güvenliği ile sınıf düzeyi, cinsiyet, kardeş sayısı, doğum sırası arasında fark var mıdır?
- Ergenlerin sosyal beceri düzeyi ve bağlanma güvenliği ile ebeveynlerinin yaş, öğrenim durumu, meslekleri arasında fark var mıdır?
- Ergenlerin sosyal beceri düzeyi ile ebeveynlerine bağlanma güvenliği arasında fark var mıdır?

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Bu çalışma betimsel tarama modelindedir. Betimsel taramalar bir konuya ya da olaya ilişkin katılımcıların görüşlerinin ilgi, beceri, yetenek, tutum vb. özelliklerinin belirlendiği genellikle diğer araştırmalara göre görece daha büyük örneklem üzerinde yapılmaktadır (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz ve Demirel, 2013). Çalışmada ergenlerin sınıf düzeyi, cinsiyeti, kardeş sayısı, doğum sırası ve ebeveynlerin yaş, öğrenim durumu, meslekleri bağımsız değişkenler; ergenlerin sosyal beceri düzeyi ve bağlanma güvenliği ise bağımlı değişkenler olarak ele alınmıştır.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini 2014-2015 eğitim öğretim yılında Karabük İl merkezinde Millî Eğitim Bakanlığına bağlı resmî ilköğretim okullarının 6, 7 ve 8. sınıflarında öğrenim gören 12-14 yaş grubu 4614 ergen oluşturmuştur. Bu evrenden basit rasgele örnekleme yoluyla seçilen ve çalışmaya katılmaya gönüllü 349 ergen örneklem grubunu oluşturmuştur. Ergenlerin, %35.8'i 8. sınıf, %32.1'i 7. sınıf, %32.1'i ise 6. sınıfta; %52.4'ü erkek, %47.6'sı kız; %89'u 2-4 kardeş, %9'u tek çocuk, %2'si 5 ve üstü kardeşe sahip; %43.7'si ilk çocuk, %35.5'i son çocuk, % 20.8'i ise ortanca çocuktur. Ergenlerin annelerinin %47.3'ü 36-40 yaş, %29.9'u 41-45 yaş, %23.4'ü 31-35 yaş, %5.4'ü 25-30 yaş aralığında; babalarının %51'i 41-45 yaş, %36.9'u 36-40 yaş, %11.3'ü 31-35 yaş, % 0.8'i ise 25-30 yaş aralığındadır. Annelerin %40.6'sı ilkökul, %23.7'si ortaokul, %27.3'ü lise, %8,7'si lisans veya lisansüstü mezunu; babaların %22.5'i ilkökul, %21.1'i ortaokul, %36.1'i lise, %20.3'ü lisans veya lisansüstü mezunudur. Annelerin %71.5'i çalışmamakta, %11.8'i serbest meslek sahibi, %7.9'u memur, %6.2'si işçi, %1.7'si diğer meslek grubunda (mühendis, doktor, avukat vb.); babaların %37.2'si işçi, %27.3'ü serbest meslek sahibi, %21.1'i memur, %6.2'si diğer meslek grubunda (mühendis, doktor, avukat vb.) ve %1.7'si çalışmamaktadır.

Verilerin Toplanması

Araştırmada verilerin toplanmasında “Matson Çocuklarda Sosyal Becerileri Değerlendirme Ölçeği (MESSY)”, “Ebeveyn ve Akranı Bağlanma Ölçeği (EABE)” ve “Kişisel Bilgi Formu” kullanılmıştır.

Matson Çocuklarda Sosyal Becerileri Değerlendirme Ölçeği (MESSY): 12-14 yaş grubunun sosyal beceri düzeyini ölçmek için Matson, Rotatory ve Hessel (1983) tarafından geliştirilmiştir. MESSY öğrenci formunun Türkçeye uyar-

lanması Bacanlı ve Erdoğan (2003) tarafından yapılmıştır. Toplam 47 maddeden oluşan ölçek, “Bana hiç uygun değil-1 puan”, “Bana pek uygun değil-2 puan”, “Bana biraz uygun-3 puan”, “Bana oldukça uygun-4 puan”, “Bana tamamen uygun-5 puan” şeklinde 5’li likert tipindedir. Olumlu sosyal davranışlar ve olumsuz sosyal davranışlar olmak üzere iki alt boyut bulunmaktadır. Geçerlik çalışmasında faktör analizi, benzer ölçek geçerliği, güvenilirlik çalışmasında ise test-tekrar-test güvenilirliği ve iç tutarlık katsayısına bakılmıştır. Ölçeğin 41 maddesinin madde toplam korelasyonları .30’ün üstünde bulunmuştur. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 47, en yüksek puan 235’tir.

Ebeveyn ve Akrana Bağlanma Ölçeği (EABE): 11-21 yaş grubundaki çocuk ve gençlerin, anne-baba ve akranlarına olan bağlılıklarını ölçmek amacıyla Armsden ve Greenberg (1987) tarafından geliştirilmiştir. “Asla-1 puan” “Daima-5 puan” şeklinde 5’li likert tipindeki ölçeğin iç tutarlılık katsayısı Ebeveyne Bağlanma alt boyutu için .82, Akran Bağlılığı alt boyutu için .74’tür. Kumru (2002) tarafından Türkçeye uyarlanan ölçekten, bir madde çıkarılmış ve 12 maddelik kısa formu kullanılmıştır (Kumru, Carlo ve Edwards, 2004).

Kişisel Bilgi Formu: Araştırmacı tarafından geliştirilmiştir. Ergenlerin cinsiyeti, doğum sırası, kardeş sayısı, anne-babalarının öğrenim ve çalışma durumu, mesleği, aile tipi ile ilgili bilgileri saptamaya yönelik sorular yer almaktadır.

Verilerin Analizi

Verilerin analizi SPSS 20.00 paket programı ile yapılmıştır. Değişkenlerin normallik dağılımı Shapiro Wilk’s ile incelenmiş, verilerin analizinde değişkenler arasındaki farklar Mann Whitney U ve Kruskal Wallis-H Testleri kullanılmıştır. İki ölçek puanları arası farkın incelenmesinde Spearman’s Brown korelasyon katsayısından yararlanılmıştır. Sonuçlar yorumlanırken anlamlılık düzeyi olarak 0.05 kullanılmıştır.

Bulgular

Çalışmanın ilk alt problemine ilişkin olarak, ergenlerin sınıf düzeyi, cinsiyet, kardeş sayısı, doğum sırası ile bağlanma güvenliği arasında fark olup olmadığına ilişkin bulgular Tablo 1’de, sosyal beceri düzeyi arasında fark olup olmadığına ilişkin bulgular Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 1. Ergenlerin Sınıf, Cinsiyet, Kardeş Sayısı ve Doğum Sırasına Göre EABE Ebeveyn Bağlanma Alt Boyutu Kruskal Wallis-H Testi ve Mann Whitney U Testi Sonuçları

EABE	Sınıf Düzeyi	N	$\bar{x}$	ss	Kruskal Wallis H	
					H	p
Ebeveyn Bağlanma Puanı	6. Sınıf	114	46.16	4.19	26.714	0.001*
	7. Sınıf	112	43.87	6.16		
	8. Sınıf	123	42.72	5.76		
	Toplam	349	44.21	5.61		
EABE	Cinsiyet	MWU				
		Z			p	
Ebeveyn Bağlanma Puanı	Kız	167	44.4	5.29	-0.403	0.687
	Erkek	182	44.03	5.91		
	Toplam	349	44.21	5.61		
EABE	Kardeş Sayısı	Kruskal Wallis H				
		H			p	
Ebeveyn Bağlanma Puanı	Tek Kardeş	31	44.00	5.4	0.365	0.833
	2-4 Kardeş	311	44.23	5.68		
	5 ve Üstü	7	44.00	3.46		
	Toplam	349	44.21	5.61		
EABE	Doğum Sırası	Kruskal Wallis H				
		H			p	
Ebeveyn Bağlanma Puanı	İlk Çocuk	152	44.21	5.51	2.334	0.311
	Ortanca	74	44.59	6.04		
	Son Çocuk	123	43.98	5.5		
	Toplam	349	44.21	5.61		

Tablo 1'e bakıldığında, ergenlerin sınıf düzeylerine göre EABE Ebeveyn Bağlanma alt ölçeği ortalama puanı arasında anlamlı fark vardır ($p < 0.05$). 6. sınıfların puan ortalaması ($\bar{x}=46.16$), 7. sınıf ($\bar{x}=43.87$) ve 8. sınıfların aynı puanından ($\bar{x}=42.72$) daha yüksektir. Buna göre; ergenlerin yaşı arttıkça ebeveyn bağlanma güvenliğinin azaldığı söylenebilir.

Tablo 2. Ergenlerin Sınıf, Cinsiyet, Kardeş Sayısı ve Doğum Sırasına Göre MESSY Kruskal Wallis-H Testi ve Mann Whitney U Testi Sonuçları

MESSY	Sınıf	N	$\bar{x}$	ss	Kruskal Wallis H	
					H	p
Olumlu Sosyal Davranışlar	6. Sınıf	114	102.77	9.40	5.653	0.059
	7. Sınıf	112	99.93	12.67		
	8. Sınıf	123	99.46	10.70		
Olumsuz Sosyal Davranışlar	6. Sınıf	114	32.52	8.65	31.539	0.001*
	7. Sınıf	112	33.99	9.32		
	8. Sınıf	123	37.79	9.32		
Toplam Sosyal Boyut	6. Sınıf	114	135.29	9.42	3.425	0.180
	7. Sınıf	112	133.92	14.23		
	8. Sınıf	123	137.24	11.61		
MESSY	Cinsiyet	N	$\bar{x}$	ss	MWU	
					Z	p
Olumlu Sosyal Davranışlar	Kız	167	102.75	9.58	-3.152	0.002*
	Erkek	182	98.80	11.97		
Olumsuz Sosyal Davranışlar	Kız	167	32.10	7.13	-5.123	0.001*
	Erkek	182	37.37	10.41		
Toplam	Kız	167	134.85	10.84	-1.079	0.281
	Erkek	182	136.17	12.86		
MESSY	Kardeş Sayısı	N	$\bar{x}$	ss	Kruskal Wallis H	
					H	p
Olumlu Sosyal Davranışlar	Tek Çocuk	31	102.58	9.68	2.388	0.303
	2-4 Kardeş	311	100.61	11.20		
	5 ve Üstü	7	95.71	9.27		
Olumsuz Sosyal Davranışlar	Tek Çocuk	31	34.16	8.08	0.151	0.927
	2-4 Kardeş	311	34.88	9.45		
	5 ve Üstü	7	36.57	11.47		
Toplam Sosyal Boyut	Tek Çocuk	31	136.74	9.31	0.718	0.698
	2-4 Kardeş	311	135.49	12.18		
	5 ve Üstü	7	132.29	12.13		
MESSY	Doğum Sırası	N	$\bar{x}$	ss	Kruskal Wallis H	
					H	p
Olumlu Sosyal Davranışlar	İlk Çocuk	152	101.34	10.98	1.788	0.409
	Ortanca	74	98.89	11.41		
	Son Çocuk	123	100.97	10.90		
Olumsuz Sosyal Davranışlar	İlk Çocuk	152	34.68	9.40	2.196	0.333
	Ortanca	74	36.59	11.02		
	Son Çocuk	123	34.01	8.07		
Toplam Sosyal Boyut	İlk Çocuk	152	136.02	11.54	0.474	0.789
	Ortanca	74	135.49	12.01		
	Son Çocuk	123	134.98	12.43		

* $p < 0.05$

Tablo 2'ye göre, ergenlerin MESSY Olumlu Sosyal Davranış alt boyut ve toplam puan ortalamaları ile sınıf düzeyi arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark saptanmazken ($p>0.05$), Olumsuz Sosyal Davranış alt boyut puan ortalamaları ile sınıf düzeyi arasında anlamlı bir fark saptanmıştır ($p<0.05$). 8. sınıfların Olumsuz Sosyal Davranış puanları ($\bar{x}=37.49$), 6. sınıf ($\bar{x}=32.52$) ve 7. sınıfların ($\bar{x}=33.99$) puanlarından yüksektir. Ergenlerin Olumlu ve Olumsuz Sosyal Davranış alt boyut puanları ile cinsiyetleri arasında istatistiksel olarak anlamlı fark vardır ($p<0.05$). Kızların Olumlu Sosyal Davranış alt boyut puanı ($\bar{x}=102.75$), erkeklerin ($\bar{x}=98.80$) puanından; erkeklerin Olumsuz Sosyal Davranış alt boyut puanı ($\bar{x}=37.37$), kızların puanından ($\bar{x}=32.10$) yüksektir. Ergenlerin kardeş sayısı ve doğum sırası MESSY alt ölçek ve toplam puanları arasında anlamlı fark yoktur ($p>0.05$). Buna göre; ergenlerin yaşı arttıkça olumsuz davranış sergileme durumlarının arttığı, kızların erkeklere göre daha olumlu sosyal davranışlar sergilediği söylenebilir. Kardeş sayısı ve doğum sırası değişkenlerinin ergenlerin sosyal becerilerine etki etmediği söylenebilir.

Çalışmanın ikinci alt problemine ilişkin olarak, ergenlerin ebeveynlerinin yaş, öğrenim durumu, meslekleri ile bağlanma güvenliği arasında fark olup olmadığına ilişkin bulgular Tablo 3'te, sosyal beceri düzeyi arasında fark olup olmadığına ilişkin bulgular Tablo 4'te verilmiştir.

Tablo 3'e göre ergenlerin anne ve babalarının öğrenim durumları ile ergenlerin ebeveyn bağlanma puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark vardır ($p<0.05$). İlkokul mezunu olan annelerin puan ortalaması ($\bar{x}=43.21$), ortaokul ($\bar{x}=45.13$) ve lise mezunu olanların puan ortalamasından ($\bar{x}=44.84$), ilkokul mezunu olan babaların puan ortalaması ($\bar{x}=41.83$) lise ($\bar{x}=45.30$) ve lisans ve lisansüstü mezunu olanların puan ortalamasından ($\bar{x}=44.89$) düşüktür. Ergenlerin anne yaşları, baba yaşları, anne ve babalarının mesleği ile ebeveyn bağlanma puan ortalamaları arasında ise istatistiksel olarak anlamlı fark yoktur ($p>0.05$). Buna göre; ebeveynleri ilkokul mezunu olan ergenlerin ebeveynlerine bağlanma güvenliğinin daha düşük olduğu, anne-baba yaşı ve mesleğinin ise bağlanma güvenliğini etkilemediği söylenebilir.

Tablo 3. Ergenlerin Anne-Baba Yaşı, Öğrenim Durumu ve Mesleğine Göre EABE Ebeveyn Bağlanma Alt Boyutu Kruskal Wallis-H Testi ve Mann Whitney U Testi Sonuçları

EABE	Anne Yaşı	N	$\bar{x}$	ss	H	p
Ebeveyn Bağlanma Puanı	25-30 yaş	19	44.68	7.07	3.742	0.291
	31-35 yaş	83	44.7	6.1		
	36-40 yaş	166	44.14	5.12		
	41-45 yaş	81	43.74	5.75		
	Toplam	349	44.21	5.61		
EABE	Anne Öğrenim Durumu					
Ebeveyn Bağlanma Puanı	İlkokul Mezunu ve Altı	137	43.21	6.03	7.932	0.047*
	Ortaokul mezunu	84	45.13	5.83		
	Lise mezunu	97	44.84	5.01		
	Lisans ve Lisans Ü.	31	44.16	4.27		
	Toplam	349	44.21	5.61		
EABE	Anne Meslek					
Ebeveyn Bağlanma Puanı	Çalışmıyor	250	44.26	5.64	0.927	0.819
	İşçi	22	43.27	5.46		
	Memur	37	44.46	4.49		
	Serbest meslek	40	44.2	6.54		
	Toplam	349	44.21	5.61		
EABE	Baba Yaşı					
Ebeveyn Bağlanma Puanı	35 yaş altı	43	43.23	7.57	0.004	0.998
	36-40 yaş	131	44.31	5.27		
	41-45 yaş	175	44.38	5.31		
	Toplam	349	44.21	5.61		
EABE	Baba Öğrenim Durumu					
Ebeveyn Bağlanma Puanı	İlkokul	76	41.83	6.53	16.726	0.001*
	Ortaokul	73	44.11	5.87		
	Lise	128	45.30	5.14		
	Lisans ve Lisans Ü.	72	44.89	4.29		
	Toplam	349	44.21	5.61		
EABE	Baba Meslek					
Ebeveyn Bağlanma Puanı	Çalışmıyor	131	43.93	5.48	1.320	0.724
	İşçi	96	44.47	4.84		
	Memur	27	43.59	7.34		
	Serbest Meslek	95	44.51	6.02		
	Toplam	349	44.21	5.61		

Tablo 4. Ergenlerin Anne-Baba Yaşı, Öğrenim Durumu ve Mesleğine Göre MESSY Kruskal Wallis-H Testi ve Mann Whitney U Testi Sonuçları

MESSY	Anne Yaşı	N	$\bar{x}$	ss	H	p
Olumlu Sosyal Davranışlar	25-30 yaş	19	94.26	13.96	7.861	0.049*
	31-35 yaş	83	101.99	10.67		
	36-40 yaş	166	100.36	11.32		
	41-45 yaş	81	101.54	9.71		
Olumsuz Sosyal Davranışlar	25-30 yaş	19	38.68	12.15	4.568	0.206
	31-35 yaş	83	33.67	9.15		
	36-40 yaş	166	34.9	9.24		
	41-45 yaş	81	35.04	8.98		
Toplam Sosyal Boyut	25-30 yaş	19	132.95	15.78	1.168	0.761
	31-35 yaş	83	135.66	11.21		
	36-40 yaş	166	135.27	12.31		
	41-45 yaş	81	136.58	10.93		
MESSY	Anne Öğrenim					
Olumlu Sosyal Davranışlar	İlkokul	137	99.35	11.9	2.297	0.513
	Ortaokul	84	101.01	10.28		
	Lise	97	101.68	11.07		
	Lisans ve Lisans Ü.	31	102.65	8.7		
Olumsuz Sosyal Davranışlar	İlkokul	137	35.66	9.57	4.237	0.237
	Ortaokul	84	33.90	9.19		
	Lise	97	33.74	8.02		
	Lisans ve Lisans Ü.	31	37.26	12.07		
Toplam Sosyal Boyut	İlkokul	137	135.01	12.77	3.347	0.341
	Ortaokul	84	134.92	10.89		
	Lise	97	135.42	11.44		
	Lisans ve Lisans Ü.	31	139.90	12.03		
MESSY	Anne Meslek					
Olumlu Sosyal Davranışlar	Ev hanımı	250	100.41	11.48	0.859	0.835
	İşçi	22	103.00	6.6		
	Memur	37	102.03	9.54		
	Serbest meslek	40	99.92	11.62		
Olumsuz Sosyal Davranışlar	Ev hanımı	250	34.52	9.27	3.156	0.368
	İşçi	22	36.82	8.01		
	Memur	37	36.46	11.45		
	Serbest meslek	40	34.35	8.46		
Toplam Sosyal Boyut	Ev hanımı	250	134.93	11.69	4.885	0.183
	İşçi	22	139.82	9.91		
	Memur	37	138.49	13.33		
	Serbest meslek	40	134.28	12.64		

MESSY		Baba Yaşı				
Olumlu	35 yaş altı	43	96.49	13.38		
Sosyal	36-40 yaş	131	100.96	10.92	5.994	0.049*
Davranışlar	41-45 yaş	175	101.52	10.34		
Olumsuz	35 yaş altı	43	35.58	11.26		
Sosyal	36-40 yaş	131	34.64	8.83	0.028	0.986
Davranışlar	41-45 yaş	175	34.82	9.28		
Toplam	35 yaş altı	43	132.07	14.2		
Sosyal	36-40 yaş	131	135.6	11.11	3.109	0.211
Boyut	41-45 yaş	175	136.34	11.85		
MESSY		Baba Öğrenim				
Olumlu	İlkokul	76	96.46	12.47		
Sosyal	Ortaokul	73	101.04	9.47	7.932	0.001*
Davranışlar	Lise	128	101.09	11.28		
	Lisans ve Lisans Ü.	72	104.08	9.22		
Olumsuz	İlkokul	76	36.21	8.59		
Sosyal	Ortaokul	73	35.11	8.9	7.23	0.065
Davranışlar	Lise	128	33.95	10.25		
	Lisans ve Lisans Ü.	72	34.74	8.92		
Toplam	İlkokul	76	132.67	12.47		
Sosyal	Ortaokul	73	136.15	11.64	7.932	0.001*
Boyut	Lise	128	135.05	12.3		
	Lisans ve lisansüstü	72	138.82	10.28		
MESSY		Baba Meslek				
Olumlu	İşsiz	131	100.05	10.98		
Sosyal	İşçi	96	101.47	11.43	1.778	0.620
Davranışlar	Memur	27	100.37	12.45		
	Serbest meslek	95	100.88	10.46		
Olumsuz	İşsiz	131	35.01	8.93		
Sosyal	İşçi	96	34.92	11.11	2.401	0.493
Davranışlar	Memur	27	37.04	10.25		
	Serbest meslek	95	33.94	7.6		
Toplam	İşsiz	131	135.05	11.5		
Sosyal	İşçi	96	136.39	12.96	1.820	0.610
Boyut	Memur	27	137.41	12.64		
	Serbest meslek	95	134.82	11.31		

Tablo 4 incelendiğinde anne yaşına göre ergenlerin Olumlu Sosyal Davranış alt boyutu puan ortalamaları istatistiksel olarak anlamlı fark göstermiştir ($p < 0.05$). Yaşı 31-35 olanların puan ortalaması ($\bar{x}=101.99$), 25-30 yaş grubunda olanların puan ortalamasından ($\bar{x}=94.26$) yüksektir. Olumsuz

Sosyal Davranış alt boyutu puan ortalaması ve MESSY toplam puan ortalaması ile anne yaşları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark yoktur ($p>0.05$). Babaların yaşlarına göre Ergenlerin Olumlu Sosyal Davranış alt boyut puan ortalamaları istatistiksel olarak anlamlı bir fark göstermiştir ($p<0.05$). Yaşı 35 ve altı olanların puan ortalaması ($\bar{x}=96.49$), 36-40 yaş grubunda olanların puan ortalamasından ($\bar{x}=100.96$) düşüktür. Olumsuz Sosyal Davranış alt boyutu puan ortalaması ve MESSY toplam puan ortalaması ile baba yaşı arasında ise istatistiksel olarak anlamlı fark yoktur ($p>0.05$). Annelerin öğrenim durumlarına göre Ergenlerin Olumlu, Olumsuz Sosyal Davranış alt boyut puan ortalamaları ve MESSY toplam puan ortalamaları istatistiksel olarak anlamlı bir fark göstermemiştir ($p>0.05$). Babaların öğrenim durumuna göre Ergenlerin Olumlu Sosyal Davranışlar alt boyutu puan ortalamaları istatistiksel olarak anlamlı bir fark göstermiştir ($p<0.05$). İlkokul mezunu olanların ortalaması ($\bar{x}=96.46$), lise ($\bar{x}=101.09$) ve lisans ve lisansüstü mezunu olanların ortalamasından ($\bar{x}=104.08$) düşüktür. Babalarının öğrenim durumlarına göre ergenlerin Olumsuz Sosyal Davranış alt boyut puan ortalamaları istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık göstermemiştir ($p>0.05$). Babaların öğrenim durumuna göre ergenlerin MESSY toplam puan ortalamaları ise istatistiksel olarak anlamlı bir fark göstermiştir ($p<0.05$). İlkokul mezunu olanların puan ortalaması ($\bar{x}=132.67$), lisans ve lisansüstü mezunu olanların puan ortalamasından ($\bar{x}=138.82$) düşüktür. Anne ve babaların meslekleri ile ergenlerin Olumlu, Olumsuz Sosyal Davranış alt boyut ve MESSY toplam puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark yoktur ($p>0.05$). Buna göre; annesi 31-35 yaş aralığında ve babası 36-40 yaş aralığında olan ergenlerin daha olumlu sosyal davranışlar sergiledikleri söylenebilir. Anne öğrenim durumu ve anne-baba mesleklerinin ergenlerin sosyal beceri düzeyini etkilemediği, baba öğrenim durumu lisansüstü olan ergenlerin sosyal beceri düzeylerinin daha iyi olduğu söylenebilir.

Çalışmanın üçüncü alt problemine ilişkin olarak, ergenlerin sosyal beceri düzeyi ile ebeveynlerine bağlanma güvenliği arasında fark olup olmadığı Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5'te görüleceği gibi, ergenlerin olumlu sosyal davranış puanları ile ebeveyn bağlanma puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır ($p<0.05$). Bu ilişki pozitif yönde zayıf bir ilişkidir ($r=0.245$). Olumsuz sosyal davranış puanları ile ebeveyn bağlanma puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir ($p<0.05$). Bu ilişki negatif

yönde zayıf bir ilişkidir ($r=-0.182$).

Tablo 5. Ergenlerin Ebeveynlerine Bağlanma Güvenliği ile Sosyal Beceri Düzeyleri Arasındaki İlişkiye Dair Spearman Korelasyon Testi Sonuçları

		Olumlu Sosyal Davranışlar	Olumsuz Sosyal Davranışlar
Ebeveyn	r	0.245	-0.182
Bağlanma	p	0001	0.001
Puanı	N	349	349

Toplam sosyal davranış puanları ile ebeveyn bağlanma puanları arasında ise anlamlı bir ilişki görülmemektedir ($p>0.05$). Buna göre; ergenlerin ebeveyn bağlanma puanları arttıkça olumlu sosyal davranışlarının arttığı ve olumsuz sosyal davranışlarının azaldığı söylenebilir.

Tartışma

Ergenlerin sosyal beceri düzeyi ile ebeveynlerine bağlanma güvenliği arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla yapılan bu araştırmada, ergenlerin yaşı arttıkça ebeveyn bağlanma güvenliğinin azaldığı belirlenmiştir. Bu durum yaş ilerledikçe gelişimsel ihtiyaçların giderilmesinde ebeveyne bağımlılığın azalması ile açıklanabilir. Bu bulguyla benzer olarak Lieberman, Doyle ve Markiewicz (1999) çalışmalarında orta çocukluk dönemi boyunca yaş ile birlikte “bağımlılık” ihtiyacının azaldığı belirlemiştir. Ergenlerin Ebeveyn Bağlanma alt ölçek puan ortalamaları ile cinsiyet, kardeş sayısı ve doğum sırası arasında anlamlı bir fark görülmemiştir. Seven (2006) çalışmasında cinsiyet ile anne ve babaya bağlanma arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki saptamamıştır. Tanış (2014) tarafından yapılan bir başka çalışmada kardeş sayısı ile bağlanma stilleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı saptanmıştır. Blehar (1974) tarafından yapılan bir araştırmada ilk ve son doğan çocukların anneye bağlanma güvenliği arasındaki fark anlamlı bulunmamıştır. Anne ve babaların çocuklarına karşı tutum ve davranışları günümüzde çocuğun cinsiyetinden, kardeş sayısı ve doğum sırasından ziyade çocuğun özellikleri ile kendi kişilik ve demografik özelliklerinden etkilenebilmektedir. Bu bulguların araştırma bulgularını desteklediği söylenebilir.

Çalışmada, ergenlerin yaşı arttıkça olumsuz davranış sergileme durumlarının arttığı, kızların erkeklere göre daha olumlu sosyal davranışlar sergilediği belirlenmiştir. Kardeş sayısı ve doğum sırası değişkenlerinin ergenlerin sosyal becerilerine etki etmediği belirlenmiştir. Ergenlerde yaş ilerledikçe daha fazla bağımsızlaşma isteği ve buna bağlı olarak da kurallara

uymayı tercih etmeyip olumsuz davranışlar gösterme eğiliminin olduğu bilinen bir gerçektir (Elliott, Barnard ve Gresham, 1989). Ergenlerin olumsuz sosyal davranış ortalamalarının yaşla birlikte artışı, çevrenin ve ailenin ergenlerden beklentileri, girilen sosyal ortamlar ve bu ortamlardaki ilişkilerin yapısı, geçirilen sosyal-duygusal değişimler, akademik zorlukların artması ve yaşanan duygu durum dalgalanmalarından kaynaklanabilir. Kızların Olumlu Sosyal Davranış alt boyut puanlarının, erkeklerin puanından; erkeklerin Olumsuz Sosyal Davranış alt boyut puanlarının ise kızların puanından anlamlı olarak daha yüksek olduğu saptanmıştır. Jamyang-Tshering (2004) tarafından yapılan araştırmada, kızların erkeklerden daha fazla olumlu sosyal davranış gösterdikleri belirtilmiştir. Erkeklerin kızlara göre daha fazla olumsuz davranışlar sergilemesi ebeveynlerin çocuk yetiştirme tutumlarının çocukların cinsiyetine göre değişmesi, cinsiyet rolü eğitimleri, toplum ve ailenin kız ve erkeklerden beklentilerinin farklı olmasından (Bacanlı ve Erdoğan, 2003) kaynaklanabilir.

Çalışmada ebeveynleri ilkökul mezunu olan ergenlerin ebeveynlerine bağlanma güvenliğinin daha düşük olduğu, anne-baba yaşı ve mesleğinin ise bağlanma güvenliğini etkilemediği belirlenmiştir. Yapılan benzer çalışmaların çalışma bulgularını desteklediği görülmektedir (Cassidy, 1988; Keler, 2008; Seven, 2006; Sümer ve Şendağ, 2009). Woodworth ve arkadaşları (1996) tarafından yapılan bir çalışmada, babanın eğitim düzeyinin babanın bakıma katılması ve bebeğine bağlanmasını etkilediği saptanmıştır. Nkwake (2009) öğrenim düzeyi yüksek babaların çocuk bakımı konusunda eşitlikçi bir görüşe sahip olduklarını, bunun yanında düşük öğrenim düzeyinde olanların geleneksel görüşe sahip olduklarını ve bebeğin fiziksel bakımının annenin işi olduğunu düşündüklerini vurgulamıştır. Bu bulguların araştırma bulguları ile benzerlik gösterdiği, babanın öğrenim düzeyi yükseldikçe ergenin bağlanmasına olumlu katkı sağladığı söylenebilir. López-Turley (2003) çalışmasında düşük test skorları alan ve davranış problemleri olan çocukların bu durumlarının annelerinin annelik yaşının genç olması ile değil, yetiştirilme tutumlarıyla ilgili olduğunu saptamıştır. Dinç (2014) yaptığı çalışmada bağlanma puanı ile babanın yaşı arasında anlamlı bir ilişki saptamamıştır. Bu çalışmalar araştırmanın bulgularını destekler niteliktedir.

Çalışmada, annesi 31-35 yaş aralığında ve babası 36-40 yaş aralığında olan ergenlerin daha olumlu sosyal davranışlar sergiledikleri, anne öğrenim durumu ve anne-baba mesleklerinin ergenlerin sosyal beceri düzeyini etki-

lemediği, baba öğrenim durumu lisansüstü olan ergenlerin sosyal beceri düzeylerinin daha iyi olduğu saptanmıştır. Anne ile çocuk arasında kurulan sağlıklı iletişim ve etkileşimin çocuğun sosyal ilişkilerinin gelişmesinde rolü büyüktür. Annelerin sağlıklı tutum sergilemeleri büyük oranda onların kendi içlerinde dengeli, kendileriyle barışık, huzurlu bireyler olmaları (Çağdaş, 2012) ve ebeveynlik rollerine değer vermeleri ile ilişkili olduğu söylenebilir. Dolayısıyla çocuğun sosyal beceri gelişiminde annenin yaşından ziyade ebeveynlik uygulamalarının daha önemli olduğu düşünülebilir. MacDonald (1987)'a göre yaşı büyük olan babalar yaşı daha genç olan babalara göre daha sıcak, iyi iletişim kurabilen, başarıya teşvik eden, çocukları üzerinde daha az talepleri olan, kuralları uygulamada daha yumuşak davranan ve daha az reddetme eğiliminde olan bireylerdir. Yaş ilerledikçe babaların tutum ve davranışlarındaki bu değişiklikler baba yaşının ergenlerin olumlu sosyal beceri gelişimini arttırdığı yönündeki bulguyu da destekler niteliktedir. Babası ilkokul mezunu olan ergenlerin Olumlu Sosyal Davranışlar alt boyut ve MESSY toplam puan ortalamalarının, lise ve lisans ve lisans üstü mezunu olanların ortalamasına göre daha düşük olduğu saptanmıştır. Güngörmüş-Özkardeş ve Arkonaç (1998) çalışmalarında üniversite eğitimi olan babaların kendilerini sorunlarını paylaşma, yakın olma gibi çocuğu doğrudan etkileyen faaliyetlere işaret eden özellikler ile tanımladıkları görülürken, ilkokul mezunu babaların ise geçimi sağlama gibi çocuğu dolaylı yoldan etkileyen faaliyetler çerçevesinde kendilerini tanımladıklarını saptamışlardır. Eğitim bireylerin tutum ve davranışlarının olumlu yönde değişmesine etki etmektedir. Eğitim seviyesi arttıkça babaların çocuklarına esnek davranma, destek olma vb. babalık becerileri konusunda daha iyi oldukları söylenebilir.

Çalışmada, ergenlerin ebeveyn bağlanma puanları arttıkça olumlu sosyal davranışlarının arttığı ve olumsuz sosyal davranışlarının azaldığı belirlenmiştir. Allen ve arkadaşları (2002) tarafından yapılan ve 2 yıl boyunca devam eden başka bir çalışmada ise 16-18 yaş arasındaki ergenlerin bağlanma güvenliğinin sosyal becerileri arttırdığı, kaygılı-kararsız bağlanma türünün ise bu dönemde suça yönelik davranışları arttırdığı; kaygılı bağlanmış olan ergenlerin sosyal beceri düzeylerinin önemli ölçüde azaldığı ve suça yönelik davranışlarının arttığı bulunmuştur. Alanyazında yer alan pek çok araştırmada sosyal becerilerle bağlanma arasında anlamlı ilişkiler bulunmuştur (DiTommaso ve ark., 2003; Kumru, Carlo ve Edwards, 2004; Deniz, Hamarta ve Ari, 2005). Araştırmannın bulgusuyla paralel olan bu çalışmalardan da yola çıkılarak bağlanma güvenliğinin sosyal beceri düzeyini etkilediği söylenebilir.

Sonuç ve Öneriler

Ergenlerin ebeveyn sosyal beceri düzeyleri ve bağlanma güvenliğinin bazı değişkenlere göre incelendiği çalışma sonucunda; ergenlerin yaşı arttıkça ebeveyn bağlanma güvenliğinin azaldığı, olumsuz davranış sergileme durumlarının arttığı, kızların erkeklere göre daha olumlu sosyal davranışlar sergilediği belirlenmiştir. Çalışmada ebeveynleri ilkökul mezunu olan ergenlerin ebeveynlerine bağlanma güvenliğinin daha düşük olduğu, annesi 31-35 yaş aralığında ve babası 36-40 yaş aralığında ve baba öğrenim durumu lisansüstü olan ergenlerin sosyal beceri düzeylerinin daha iyi olduğu saptanmıştır. Çalışmada, ergenlerin ebeveyn bağlanma puanları arttıkça olumlu sosyal davranışlarının arttığı ve olumsuz sosyal davranışlarının azaldığı belirlenmiştir.

Çalışma sonuçları ve alanyazındaki bilgiler dikkate alındığında, sağlıklı ebeveyn tutumlarının çocuk ve ergenlerin gelişimini doğrudan etkilediği ve tüm yaşamına yansıdığı söylenebilir. Bu nedenle, ilgili sağlık ve eğitim kurumları aracılığıyla anne-babalara çocuk sahibi oldukları andan itibaren çocuk gelişimi ve eğitimi konusunda seminer, konferans gibi eğitim desteği verilebilir. Ergenlik döneminde çocuğu olan ebeveynlerle, ergenlik dönemine ilişkin bilgi paylaşımında bulunulabilir ve ergen yaşta çocuklarıyla nitelikli vakit geçirmeye yönelik katkı sağlanabilir. Ergenlerin bağımsız olarak hareket edebilme, sorumluluk üstlenebilme, problemlerinin üstesinden gelebilmeleri için sosyal destek sağlanabilir. Bu amaçla, örgün eğitim kurumlarında görevli eğitimcilerin ergenlik dönemine yönelik bilgilendirmeleri, öğrencileri sosyal paylaşımlarda bulunabilecekleri etkinliklere teşvik etmeleri önerilebilir.

Çalışma 12-14 yaşları arasında sınırlı tutulmuştur. Ergenliğin farklı dönemlerinde özellikle romantik ilişkilerin ortaya çıkmaya başladığı zaman diliminde bağlanma güvenliği ve sosyal beceri düzeyi daha farklı olabilir. Çalışmanın farklı yaşta örneklem gruplarıyla yapılabilir. Verilerin toplanmasında, nitel araştırma yöntemlerinden yararlanılabilir.

Kaynakça

Allen, J. P., Hauser, S. T. ve Borman-Spurrell, E. (1996). Attachment theory as a framework for understanding sequelae of severe adolescent psychopathology: An 11-year follow-up study. *Journal of consulting and clinical psychology*, 64(2), 254-263.

- Allen, J. P., Marsh, P., McFarland, C., McElhaney, K. B., Land, D. J., Jodl, K. M. ve Peck, S. (2002). Attachment and autonomy as predictors of the development of social skills and delinquency during midadolescence. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 70(1), 56-66.
- Armsden, G. C. ve Greenberg, M. T. (1987). The inventory of parent and peer attachment: Individual differences and their relationship to psychological well-being in adolescence. *Journal of Youth and Adolescence*, 16(5), 427-454.
- Bacanlı, H. ve Erdoğan, F. (2003). Matson çocuklarda sosyal becerileri değerlendirme ölçeğinin (MESSY) Türkçe'ye uyarlanması. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 3(2), 351-379.
- Bayraktar, F., Sayıl, M. ve Kumru, A. (2009). Liseli ergenler ve üniversiteli gençlerde benlik saygısı: ebeveyn ve akrana bağlanma, empati ve psikolojik uyum değişkenlerinin rolü. *Türk Psikoloji Dergisi*, 24(63), 48-63.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç-Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2013). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem akademi.
- Blehar, M. C. (1974). Anxious attachment and defensive reactions associated with day care. *Child Development*, 45(3), 683-692.
- Braddock, B. A., Twyman, K. A., Garrity, M. R., Wang, T., Neary, M. K., Ezzelgot, J. ve Heithaus, J. L. (2015). A few close friends the pediatrician's role in the management of social skills deficits in adolescent children. *Clinical Pediatrics*, 54(12), 1-8.
- Cassidy, J. (1988). Child-mother attachment and the self in six-year-olds. *Child Development*, 59(1), 121-134.
- Christie, D. ve Viner, R. (2005). Adolescent development. *British Medical Journal*, 330(7486), 301-304.
- Çağdaş, A. (2012). *Anne-baba-çocuk iletişimi*. Ankara: Eğitien Kitap.
- Deniz, M., Hamarta, E. ve Ari, R. (2005). An investigation of social skills and loneliness levels of university students with respect to their attachment styles in a sample of Turkish students. *Social Behavior and Personality: An International Journal*, 33(1), 19-32.

- DiTommaso, E., Brannen-McNulty, C., Ross, L. ve Burgess, M. (2003). Attachment styles, social skills and loneliness in young adults. *Personality and Individual Differences*, 35(2), 303-312.
- Dinç, S. (2014). *Baba-bebek arasındaki bağlanma durumu ve etkileyen faktörlerin belirlenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.
- Elliott, S., Barnard, J. ve Gresham, F. M. (1989). Preschoolers' social behavior: Teachers' and parents' assessments. *Journal of Psychoeducational Assessment*, 7(3), 223-234.
- Engels, R. C., Finkenauer, C. ve Meeus, W. (2001). Parental attachment and adolescents' emotional adjustment: The associations with social skills and relational competence. *Journal of Counseling Psychology*, 48(4), 428-439.
- Eisenberg, N. ve Morris, S. A. (2004). Moral cognitions and prosocial responding in adolescence. R. M. Lerner ve L. Stinberg, (Ed.), *Handbook of adolescent psychology* (2. baskı) içinde (155-188). New Jersey: John Wiley&Sons, Inc, Hoboken.
- Güngörmüş-Özkardeş, O. ve Arkonaç, S. (1998). İki farklı eğitim düzeyinde baba olma algısı. *M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 10(10), 253-263.
- Jamyang-Tshering, K. (2004). *Social competence in preschoolers: An evaluation of the psychometric properties of the preschool social skills rating system (SSRS)*. Yayınlanmamış doktora tezi, Pace University.
- Keler, H. (2008). *Liseli ergenlerin transaksiyonel analiz ego durumları ile bağlanma stilleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Kirchler, E., Palmonari, A. ve Pombeni, M. L. (1993). Developmental tasks and adolescents relationships with their peers and family. S. Jackson ve H. Rodriguez-Tome, (Ed.), *Adolescence and its social worlds* içinde (147-167). U.K: Lawrence Erlbaum.
- Kumru, A. (2002). *Prosocial behavior within the family context and its correlates among Turkish early adolescents*. Yayınlanmamış doktora tezi, Nebraska University.

- Kumru, A., Carlo, G. ve Edwards, C. P. (2004). Olumlu sosyal davranışların ilişkisel, kültürel, bilişsel ve duyuşsal bazı değişkenlerle ilişkisi. *Türk Psikoloji Dergisi*, 19(54), 109-125.
- Lieberman, M., Doyle, A. B. ve Markiewicz, D. (1999). Developmental patterns in security of attachment to mother and father in late childhood and early adolescence: Associations with peer relations. *Child Development*, 70(1), 202-213.
- Lopez-Turley, N. R. (2003). Are children of young mothers disadvantaged because of their mother's age or family background? *Child Development*, 74(2), 465-474.
- MacDonald, K. (1987). Parent-child physical play with rejected, neglected, and popular boys. *Developmental Psychology*, 23(5), 705-711.
- Matson, J. L., Rotatori, A. F. ve Helsel, W. J. (1983). Development of a rating scale to measure social skills in children: The Matson evaluation of social skills with youngsters (MESSY). *Behav Res Theory*, 21, 335-340.
- Nkwake, A. M. (2009). Mothers' and fathers' perceptions of paternal involvement in child care in Uganda. *Childhood in Africa*, 1(1), 25-30.
- Seven, S. (2006). 6 yaş çocuklarının sosyal beceri düzeyleri ile bağlanma durumları arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yayınlanmamış doktora tezi, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Sümer, N. ve Şendağ, M. A. (2009). Orta çocukluk döneminde ebeveynlere bağlanma, benlik algısı ve kaygı. *Türk Psikoloji Dergisi*, 24(63), 86-101.
- Spear, L. P. (2000). Neurobehavioral changes in adolescence. *Current Directions in Psychological Science*, 9(4), 111-114.
- Taniş, Z. İ. (2014). Yetişkinlerde bağlanma stilleri ve öfke tarzları arasındaki ilişkinin incelenmesi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Waters, E. ve Cummings, E. M. (2000). A secure base from which to explore close relationships. *Child Development*, 71(1), 164-172.